

РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ФАКТОР СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ

С.М. Демидюк, аспірант^{*}

Луцький національний технічний університет

Виявлено проблеми соціально-економічного піднесення сільських територій. Запропоновано механізм посилення впливу раціонального природокористування на сільський розвиток.

^{*} Науковий керівник – В.А. Голян, к.е.н., доцент

Постановка проблеми. Сфера природокористування сьогодні перебуває в дуже скрутному становищі. Існуючі екологічні деструктиви та перекоси в запасах природоресурсних благ якраз і були зумовлені «другорядністю» вирішення проблем природокористування в спектрі пріоритетів державної економічної політики.

Для сільських поселень природоресурсний потенціал в умовах масштабних трансформаційних змін є чи не вирішальною детермінантою повноцінного та динамічного соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми сільського розвитку піднімаються в багатьох публікаціях відомих вітчизняних вчених, таких, як: М. Хвесик, Д. Крисанов, Б. Пасхавер, О. Шпичак, але не достатньо концентровано висвітлено вплив природно-ресурсних чинників на динаміку розвитку сільських територій.

Мета дослідження. Цілями даної публікації є розкриття основних проблем сільського розвитку, виявлення резервів збільшення надходжень природно-ресурсних платежів до місцевих бюджетів, обґрунтування напрямів ефективнішого використання меліорованих систем та рекреаційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сільських поселень сьогодні є не менш важливою проблемою державної ваги, ніж прискорення процесів урбанізації. Тим більше, що у сільській місцевості проживає значна кількість населення (частка сільського населення в Україні значно вища, ніж у країнах розвиненого ринку). Це зумовлено структурними особливостями економічної системи, що була сформована у часи централізованого управління соціально-економічними процесами. Цьому сприяли й жорсткі умови спеціалізації, коли за окремими регіонами закріплювались ті чи інші ланки господарського комплексу і не завжди це обумовлювалось сприятливістю природоресурсних, демографічних та виробничо-технічних чинників.

Поглибило проблеми сільських поселень й протікання деформаційних та стагнаційних процесів у сфері сільськогосподарського виробництва. Найбільш значного розмаху ці процеси набули у Поліському регіоні, де було згорнуто колись елітні галузі (льонарство та картоплярство). Реформаційні заходи, пов'язані із розпаюванням майна, поки що не надали імпульсів поступовому відродженню сільськогосподарського виробництва, а в деяких випадках тільки поглибили структурні диспропорції.

У межах територіальних громад у сільській місцевості немає концентрації об'єктів промислового комплексу, а також значного скупчення об'єктів інфраструктури, тому перспективи розширення податкового потенціалу окремих поселень лежать в площині

раціональнішого використання місцевого природоресурсного потенціалу, який сьогодні виступає одним з головних джерел отримання доходів сільськими жителями. Тим більше, до сільських бюджетів зараховується 60% плати за землю.

Висока частка ресурсних платежів у структурі податкових надходжень у сільські бюджети та можливість комерціалізувати значну частину природних благ місцевою владою свідчить про те, що мають місце значні резерви посилення фінансової самодостатності територіальних громад.

Першим кроком щодо виявлення резервів вилучення додаткових сум зборів за спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення має стати моніторинг місцевого природоресурсного потенціалу. Другим кроком є налагодження обліку природних ресурсів як на рівні господарюючих суб'єктів, так і на рівні відповідних місцевих рад, що дасть можливість реально оцінювати масштаби та пропорції залучення складових «природного капіталу» у відтворювальний процес. Третім кроком має стати формування системи регулювання природокористування, що буде побудована на принципах конкурентності, поетапності та екологічної безпеки. Особливо прискіпливо необхідно підходити до регулювання відносин, пов'язаних із правом власності на окремі об'єкти природоресурсного потенціалу.

Сьогодні значна кількість ставків та інших водойм місцевого значення, а також гідротехнічних споруд є фактично безгоспною. Тому варто або на основі комунальної власності, або шляхом передачі у приватні руки змусити їх працювати на сільські бюджети, а також створювати нові робочі місця та відтворювати довкілля. На початкових етапах блокувати прецеденти «приватних» озер та урочищ, переглянути законність забудови окремих природоохоронних територій, посилити вплив на діяльність лісгосподарських та водогосподарських підприємств, визначати пріоритети розвитку «зеленого туризму».

Висновки. Підвищення доходів сільських бюджетів знаходиться в прямій залежності від того, на скільки місцева влада забезпечить прозорі умови використання та розпоряджання елементами природно-ресурсного потенціалу та довкілля.